

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

MATEMATIKA FANINI O'QITISHDA O'YINLI USULLARDAN FOYDALANISH

Fayzullayeva E'zoza O'tkir qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti, "Matematika" yo'nalishi talabasi

fayzullayevaezoza312@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada matematika fanini o'qitishda o'yinli usullardan foydalanishning nazariy asoslari va metodik jihatlarini yoritilgan. Ta'lim jarayonida o'yin elementlarini qo'llash o'quvchilarning bilimni o'zlashtirish darajasiga, darsga bo'lgan qiziqishiga va mantiqiy tafakkurining rivojlanishiga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, o'yinli metodlarning didaktik imkoniyatlari, ularni dars jarayoniga maqsadli integratsiya qilish yo'llari hamda samarali qo'llash shartlari asoslab berilgan. Maqolada nazariy-metodik yondashuv asosida o'yinli usullarning ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni ko'rsatib berilgan. Natijada, o'yinli yondashuvlar matematika darslarini interaktiv, tushunarli va samarali tashkil etishda muhim vosita ekanligi xulosa qilingan.

Kalit so'zlar: o'yinli usullar, didaktik o'yinlar, interaktiv metodlar, innovatsion yondashuv

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimida sifat va samaradorlikni oshirish eng ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, matematika fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarning bilimni chuqur o'zlashtirishi, uni amaliyotda qo'llay olishi va mantiqiy tafakkurini rivojlantirishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, ko'plab o'quvchilar matematika fanini murakkab, qiziqarsiz yoki tushunish qiyin bo'lgan fan sifatida qabul qiladi. Bu holat esa o'quvchilarning darsdagi faolligiga va o'zlashtirish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Matematika o'qitishning an'anaviy usullari asosan nazariy tushuntirish va masala yechishga yo'naltirilgan bo'lib, bu yondashuv har doim ham barcha o'quvchilar uchun samarali natija bermaydi. Chunki o'quvchilarning bilimni qabul qilish usullari, qiziqishlari va fikrlash tezligi turlicha bo'ladi. Shu sababli, dars jarayonida turli interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanish zarurati yuzaga keladi. Ana shunday samarali yondashuvlardan biri — o'yinli o'qitish metodlaridir.

O'yin faoliyati insonning tabiiy ehtiyojlaridan biri bo'lib, u orqali o'quvchi atrof-muhitni anglaydi, yangi bilimlarni osonroq qabul qiladi va ularni mustahkamlaydi. Matematika darslarida o'yin elementlarini qo'llash esa abstrakt tushunchalarni aniqroq va tushunarliroq shaklga keltirish imkonini beradi. Bundan tashqari, o'yin jarayonida o'quvchi o'zini erkin his qiladi, xatodan qo'rqmaydi va faol ishtirok etadi. Bu esa bilim olish jarayonini tabiiy va samarali holatga olib keladi. Shu bilan birga, o'yinli usullar faqatgina qiziqarli muhit yaratish bilangina cheklanmaydi. Ular o'quvchilarda tahliliy fikrlash, tezkor qaror qabul qilish, muammoli vaziyatlarda to'g'ri yo'l topish kabi muhim kompetensiyalarni ham shakllantiradi.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Ayniqsa, jamoaviy o'yinlar orqali o'quvchilarda hamkorlikda ishlash, o'z fikrini asoslab berish va boshqalarni tinglash madaniyati rivojlanadi.

Mazkur maqolada matematika fanini o'qitishda o'yinli usullardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari o'rganilib, ularning o'quv jarayoniga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, o'yinli metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan munosabatini ijobiy tomonga o'zgartirish imkoniyatlari yoritib beriladi.

Asosiy qism. Matematika fanini o'qitishda o'yinli usullardan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogik yondashuvlar doirasida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ta'lim jarayonini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, o'quvchilar bilimni faqat tayyor shaklda qabul qilganda emas, balki faol ishtirok etganda samaraliroq o'zlashtiradi. Shu jihatdan o'yin elementlari darsning mazmunini o'zgartirmasdan, uni o'zlashtirish shaklini tubdan yaxshilaydi. O'yin orqali o'quvchi o'rganayotgan mavzuni majburiyat sifatida emas, balki qiziqarli faoliyat sifatida qabul qiladi. Bu esa ichki motivatsiyani kuchaytiradi.

Pedagogik manbalar tahliliga tayangan holda aytish mumkinki, o'yinli usullar bir vaqtning o'zida bir nechta didaktik vazifani bajaradi. Ular yangi bilimni o'zlashtirish, mavjud bilimlarni mustahkamlash va nazorat qilish jarayonlarini yagona faoliyatga birlashtiradi. Ayniqsa, matematika kabi abstrakt fan uchun bu juda muhim, chunki ko'plab tushunchalar o'quvchilar uchun ko'zga ko'rinmaydigan va tasavvur qilish qiyin bo'lgan shaklda bo'ladi. O'yinli yondashuv esa ushbu tushunchalarni sodda va tushunarli holga keltirish imkonini beradi. Shu bilan birga, o'yin jarayonida o'quvchilar o'zaro muloqot qiladi, fikr almashadi va bu orqali bilim yanada mustahkamlanadi.

Mazkur mavzuni yoritishda nazariy-metodik yondashuvga asoslangan holda umumlashtirilgan tavsiyalar ishlab chiqildi. O'yinli usullarni samarali qo'llash uchun, avvalo, ularning maqsadi aniq belgilanishi lozim. Har bir o'yin dars mavzusiga xizmat qilishi, tasodifiy emas, balki o'quv maqsadiga yo'naltirilgan bo'lishi zarur. Shuningdek, o'yin o'quvchilarning yosh xususiyatlariga va bilim darajasiga mos kelishi kerak. Juda oson o'yin qiziqish uyg'otmaydi, haddan tashqari murakkabi esa tushkunlikka olib keladi.

Matematika darslarida o'yinli usullarni qo'llashning samarali yo'llaridan biri muammoli vaziyatlar yaratishdir. Bunda o'quvchilarga tayyor masala emas, balki muammo ko'rinishidagi topshiriq beriladi. Masalan, noto'g'ri yechilgan misolni aniqlash yoki berilgan natijaga mos ifoda tuzish orqali o'quvchilar faqat hisoblash emas, balki tahlil qilishga ham o'rganadi. Yana bir samarali yondashuv — bosqichma-bosqich o'yinlar tashkil etishdir. Bu usulda o'quvchilar oddiy topshiriqlardan murakkablariga o'tib boradi va har bir bosqich muvaffaqiyat hissini yuzaga keltiradi. Bundan tashqari, tanlov asosidagi o'yinlar ham muhim ahamiyatga ega. Bir nechta javob variantlari orasidan to'g'risini tanlash jarayonida o'quvchi diqqatini jamlaydi va mantiqiy fikrlaydi. Mini-musobaqa shaklidagi o'yinlar esa o'quvchilar o'rtasida sog'lom raqobat muhitini yaratadi. Bunda asosiy e'tibor tezlikdan ko'ra to'g'ri yechimga qaratilishi lozim. Shuningdek, matematika darslarini real hayot bilan bog'lash orqali tashkil etilgan

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

oʻyinlar oʻquvchilarga bilimning amaliy ahamiyatini anglashga yordam beradi. Masalan, xarid qilish, vaqtni hisoblash yoki masofa aniqlash kabi vaziyatlar orqali matematik tushunchalar yanada aniqroq tasavvur qilinadi.

Nazariy tahlillar asosida shuni taʼkidlash mumkinki, oʻyinli usullarni qoʻllash oʻquv jarayoniga ijobiy taʼsir koʻrsatadi. Avvalo, oʻquvchilarning darsga boʻlgan qiziqishi ortadi va ular faolroq ishtirok etadi. Bilimlarni oʻzlashtirish jarayoni yodlashdan koʻra tushunishga asoslanadi. Shuningdek, oʻquvchilar xatodan qoʻrqmaydi, aksincha uni oʻrganishning bir qismi sifatida qabul qiladi. Bu esa ularning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Yana bir muhim jihat shundaki, oʻyinli metodlar oʻquvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi. Har bir oʻquvchi oʻz imkoniyati darajasida ishtirok etadi va bu jarayonda oʻzini erkin his qiladi. Natijada darsda ijobiy psixologik muhit shakllanadi. Umuman olganda, oʻyinli usullar matematika taʼlimini samarali, tushunarli va qiziqarli tashkil etishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi.

Xulosa. Matematika fanini oʻqitishda oʻyinli usullardan foydalanish taʼlim jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish imkonini beruvchi samarali yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada keltirilgan nazariy tahlillar shuni koʻrsatadiki, oʻyin elementlari darsning mazmunini soddalashtirmaydi, aksincha uni chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Yaʼni, oʻyin bu faqat qiziqarli vosita emas, balki oʻquvchining fikrlash faoliyatini faollashtiruvchi didaktik mexanizm sifatida namoyon boʻladi. Oʻyinli usullar matematika darslarida uch muhim natijani taʼminlaydi- bilimni ongli oʻzlashtirish, oʻquvchilarning ichki motivatsiyasini oshirish va ijobiy oʻquv muhitini shakllantirish. Ayniqsa, abstrakt matematik tushunchalarni oʻzlashtirishda oʻyinli yondashuvlar ularni tasavvur qilishni osonlashtiradi va amaliy mazmun bilan boyitadi. Bu esa oʻquvchining matematikani “tushunish” darajasini oshiradi, shunchaki yodlashdan uzoqlashtiradi.

Shuningdek, oʻyinli metodlar oʻquvchilarda muhim hayotiy koʻnikmalarni ham shakllantiradi. Jumladan, mustaqil qaror qabul qilish, mantiqiy xulosa chiqarish, oʻz fikrini asoslash va jamoa bilan ishlash kabi kompetensiyalar tabiiy ravishda rivojlanadi. Bu jihat matematika fanining faqat nazariy emas, balki amaliy va tarbiyaviy ahamiyatini ham oshiradi. Muhim jihatlardan yana biri shundaki, oʻyinli usullarni samarali qoʻllash oʻqituvchidan puxta rejalashtirish va metodik yondashuvni talab qiladi. Har bir oʻyin aniq maqsadga xizmat qilishi, mavzuga mos boʻlishi va vaqt jihatidan toʻgʻri tashkil etilishi zarur. Aks holda, oʻyin taʼlimiy vositadan koʻra oddiy koʻngilochar faoliyatga aylanib qolishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, matematika taʼlimida oʻyinli usullarni qoʻllash oʻquvchilarning bilim olish jarayonini tabiiy, samarali va qiziqarli holga keltiradi. Kelgusida ushbu yondashuvlarni raqamli texnologiyalar, interaktiv platformalar va individual taʼlim strategiyalari bilan uygʻunlashtirish orqali yanada yuqori natijalarga erishish mumkin.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva Q. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
2. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Nishonov M. Matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2021.
4. Xoliqov A. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2022.
5. Yo'ldoshev J. Interaktiv ta'lim metodlari. – Toshkent: Tafakkur, 2020.